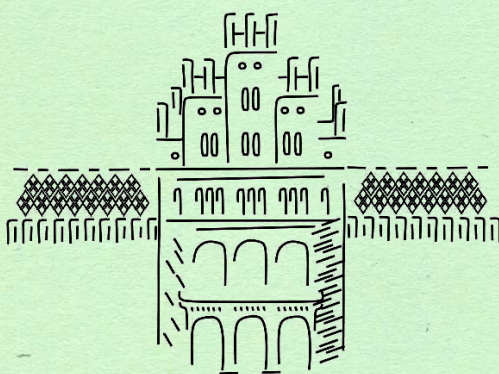

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Ярина ТАНЯВСЬКА, Інна ПЕРЕПЕЛЮК

ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ

*Методичні рекомендації
для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта
освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта
(Психологія в закладах дошкільної освіти)»*

Чернівці – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Ярина ТАНЯВСЬКА, Інна ПЕРЕПЕЛЮК

ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ

*Методичні рекомендації
для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта
освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта
(Психологія в закладах дошкільної освіти)»*

Чернівці – 2023

УДК 373.2.016:5](072)

Рекомендовано Вченою радою
факультету педагогіки, психології та соціальної роботи
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
протокол № 4 від 29 листопада 2023 року

Р е ц е н з е н т и:

ФІЛІПЧУК Наталія Олександрівна - доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділ змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

ШЕВЧУК Кристина Дмитрівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики початкової освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

О-751 Основи природознавства з методикою : метод. рек. для студентів першого (бакалавр.) рів. вищ. освіти спец. 012 Дошкільна освіта ОПП «Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)» / уклад.: Я. А. Танявська, І. Р. Перепелюк. Чернівці, 2023. 56 с.

З М І С Т

ВСТУП	5
 ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОСНОВ	
ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ	
Тема 1. Методологічні засади основ природознавства з методикою.....	8
Тема 2. Історія становлення основ природознавства з методикою.....	9
Тема 3. Особливості організації освітньої роботи в закладі дошкільної освіти з ознайомлення дітей з природою	11
 ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2	
ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА	
Тема 1. Ознайомлення дошкільників з природними умовами України	14
Тема 2. Рослинний та тваринний світ природних зон	16
Тема 3. Ознайомлення дошкільників з сезонними змінами в природі	18
 ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3	
ПРИРОДОПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	
Тема 1. Куточок природи як основна матеріальна база ознайомлення дітей з природою	20
Тема 2. Значення земельної ділянки у здійсненні основних завдань ознайомлення дітей з природою	22

Тема 3.	Наочні методи ознайомлення дітей з природою	23
Тема 4.	Практичні методи в ознайомленні дітей з природою.....	25
Тема 5.	Словесні методи ознайомлення дітей з природою.....	26
Тема 6.	Форми організації природопізнавальної діяльності дітей.....	27
Тема 7.	Засоби фіксації знань дітей про природу	29
Тема 8.	Планування і облік роботи по ознайомленню дітей з природою	30
Тема 9.	Керівництво методичною роботою та наступність в ознайомленню дітей з природою	31
КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО КУРСУ		35
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА		42
ДОДАТКИ		48
Додаток А.	Дидактична карта навчальної дисципліни	48
Додаток Б.	Розподіл балів, які отримують студенти під час вивчення навчального предмету «Основи природознавства з методикою»	52
Додаток В.	Система контролю та оцінювання	53
Додаток Г.	Критерії оцінювання до екзаменаційних білетів ...	54
Додаток Д.	Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни	55

ВСТУП

Пропоновані методичні рекомендації покликані допомогти студентам успішно опанувати навчальною дисципліною «Основи природознавства з методикою» і забезпечити їх необхідним обсягом теоретичних знань і практичних умінь. Вони складені відповідно до ОПП підготовки студентів бакалаврського рівня вищої освіти «Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)».

Навчальний предмет побудований таким чином, щоб студент якнайкраще зрозумів закономірності та взаємозв'язок між змістом, структурою, засобами, методами, формами навчання, адже природа є одним з важливих чинників впливу на людину, зокрема на дитину. Перед педагогом новогочасу будь-яка робота з групою дітей має базуватися на індивідуальному підході, повинна бути спрямована на кожну дитину. З цією метою вихователь має запропонувати малятам варіативні, близькі за змістом техніки, що дасть можливість дошкільнятам розвиватися у своєму ритмі.

Студенти під час навчання створюють багато творчих проектів для роботи з дітьми для формування моделей освітнього процесу, вчать здійснювати проблемний аналіз, що сприяє осучасненню їх майбутньої педагогічної діяльності, дослідництва та експериментуванню. Таким чином реалізується провідна мета навчальної дисципліни - набуття відповідних компетентностей щодо організації освітнього процесу згідно з концепцією сталого розвитку; отримання знань щодо змісту, методів і форм ознайомлення дошкільників з природним і соціальним довкіллям; оволодіння організаційними умовами для створення осередків природи та розвитку професійної якості на основі компетентнісного підходу.

Студенти повинні оволодіти певною системою знань, умінь і навичок.

Знаннями про:

- історію розвитку природознавства та методології, а також еволюцію поглядів науковців щодо впливу природи на дитину;
- новітні дослідження і концепції, можливість їх використання в професійній діяльності;
- сутність та особливості застосування набутих знань у навчально-вихованому процесі з дітьми від 2 до 6 (7) років;
- педагогічні закономірності розвитку дитячих уявлень про природу і відповідальність людини за стан довкілля;
- психологічні закономірності формування навичок, екологічно безпечних у побуті, природі і соціумі;
- основні поняття для позначення речей і їх вплив на формування нових ідей.

Уміння:

- користуватися найновішими методами аналізу екологічних ситуацій, проблем і явищ;
- застосовувати знання про природні об'єкти та явища з метою виховання у дітей бережливого ставлення до довкілля;
- творчо оцінювати завдання щодо ознайомлення дітей з природою, здійснювати раціональний підбір навчальних форм і методів;
- налагоджувати існу співпрацю з батьками, акцентувати увагу на екологічних аспектах взаємовідносин дітей і дорослих;
- організовувати різні заняття, використовуючи педагогічно доцільні інструменти;
- аналізувати і оцінювати досягнуті результати, прогнозувати розвиток умінь і навичок дітей, їхньої зацікавленості до пізнання природи.

Володіння:

- методами, стратегіями та технологіями навчання та виховання дітей, спрямованими на розвиток природних і екологічних навичок;
- професійними компетентностями для вирішення складних і непередбачуваних педагогічних завдань, пов'язаних із збиранням та інтерпретацію інформації, застосуванням раціональних методик;
- традиційними та інноваційними освітніми методами; умінням створювати нові експериментальні моделі;
- індивідуальними підходами до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, поєднанням екологічних знань з розвитком самосвідомості дитини та розуміння її ролі в суспільстві;
- здатністю ідентифікувати себе як провідного учасника педагогічного процесу та критично оцінювати свої професійні здібності.

Вивчення навчальної дисципліни «Основи природознавства з методикою» передбачає, що студент оволодіває такими компетентностями відповідно до ОПП Дошкільна освіти (Психологія в закладах дошкільної освіти): ІК; КЗ-2, 3, 5, 8; КС-1,3,4,8,10; ПР-1,4,5, 7,8,15,18, 20.

Методичні рекомендації містять три модулі, що стосуються різних аспектів ознайомлення дошкільнят із предметним і соціальним довкіллям. У першому модулі розкриті науково-теоретичні засади курсу, погляди науковців на роль природи в житті і навчанні дитини, зміст організації відповідної освітньої роботи в ЗДО. У другому модулі з'ясовані методи ознайомлення дошкільнят з природними умовами, рослинним та тваринним світом, сезонними змінами в природі. Третій модуль розкриває особливості та способи пізнання природи в предметно-розвивальному середовищі – у приміщенні (груповому куточку природи), на земельній ділянці, у парковій зоні. Окреслені форми, методи та засоби ознайомлення дітей із предметним довкіллям, формування в дітей належної екологічної культури.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОСНОВ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ

Тема 1. Методологічні засади основ природознавства з методикою

Предмет методики ознайомлення дітей з природою як педагогічної науки.

Основи методології ознайомлення дітей з природою Природний світ і його розвиток взаємозв'язок між речами та явищами природи. єдність умов життя та інших. Основні принципи виховання та навчання. Вплив методів ознайомлення з природою на біологічні та психолого-педагогічні науки.

Методичне дослідження розробки методики ознайомлення з природою залежить. Способи дослідження які включають спостереження, бесіди, експерименти з навчанням, математико-статистичні методи, вивчення педагогічної літератури та широкого досвіду вихователів.

Розумове виховання дітей під час ознайомлення з природою включає формування системи уявлень про природу, розвиток мови та мислення, розвиток сенсорики, розвиток пізнавальних інтересів і розвиток спостережливості.

Моральне та естетичне виховання: завдання та принципи екологічної освіти дітей; умови екологічної освіти дошкільників; формування естетичних уявлень під час ознайомлення з природою та уміння відтворювати красу.

Зміст ознайомлення дітей з природою з наступними принципами: принцип виховання і розвиток характеру знань; принцип доступності; принцип науковості у виборі знань; принцип енциклопедичності; і принцип краєзнавства.

Основна література до теми

1. Базовий компонент дошкільної освіти України : від 12.01.2021 р. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
2. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
3. Методика ознайомлення дітей з природою: хрестоматія / укладач Н. М. Горопаха. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.
4. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
5. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. К.: Вища школа, 1993. 255 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Порівняльний аналіз основних завдань методики ознайомлення дітей з природою в таблиці.
2. Схематично зобразіть зв'язок предмету з іншими галузями наук.

Тема 2. Історія становлення основ природознавства з методикою

Роль педагогічних поглядів Я.-А. Коменського, Ж.-Ж. Руссо, Й.-Г. Песталоцці, М. Монтесорі, Ф.-В. Фребеля в становленні методики ознайомлення дітей з природою.

2. Презентація-розповідь про погляди одного з науковців про значення природи у навчанні і вихованні дітей у закладі дошкільної освіти.

Вимоги:

- кожен студент готує розповідь + презентацію про науковця, в групі повторюватися науковець не повинен;
- зміст (ППП повністю, роки життя, основні праці та погляди).

Тема 3. Особливості організації освітньої роботи в закладі дошкільної освіти з ознайомлення дітей з природою

Особливості Базового компонента дошкільної освіти (2021), освітньої лінії «Дитина в природньому довкіллі».

Організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на навчальний рік з розділу «Дитина в природньому довкіллі».

Особливості організації роботи по ознайомленню з природою з дітьми з особливими освітніми потребами у закладі дошкільної освіти.

Характеристика завдань, компетентностей дитини відповідно до «Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» (2020 р.), світосприймання довкілля, екологічно доцільна поведінка.

Основна література до теми

1. Базовий компонент дошкільної освіти України : від 12.01.2021 р. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.

2. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

3. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

4. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу у 2023/2024 н. р. у закладах дошкільної освіти. Лист МОН № 1/12490-23 від 21.08.23 року. URL: http://vilkhivka-dnz.edu.kh.ua/navchaljno-vihovnij_proces/normativno-pravove_zabezpechennya_nvp/

5. Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності : Наказ МОН України від 20.04.2015 р. № 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0520-15#Text>

6. Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти : Постанова Каб. Міністрів України від 10.04.2019 р. № 530 : станом на 28 квіт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-п#Text>

Завдання для самостійної роботи

1. Скласти перелік природознавчої літератури, програм які рекомендовані МОН України на допомогу вихователю у закладі дошкільної освіти.

2. Порівняльний аналіз змісту освітньої діяльності з дітьми від двох до семи років освітнього напрямку “Екопростір розвитку дитини” (Природний світ: дитина у світі природи) освітньої програми для дітей від двох до семи років “Дитина” (2020).

Питання до змістового модуля 1

1. Сутність предмету основ природознавства з методикою як науки.

2. Зв'язок предмету з іншими галузями наук.
3. Завдання ознайомлення дітей з природою: розумове, сенсорне, моральне, естетичне, фізичне.
4. Методи які використовуються методикою в наукових дослідження
5. Я.-А. Коменський про значення природи у навчанні і вихованні дітей.
6. Педагогічні ідеї Ж.-Ж. Руссо щодо використання природи як засобу розвитку дітей.
7. Внесок Й.-Г. Песталоцці у розвиток методики ознайомлення дітей з природою.
8. Значення педагогічних поглядів Ф.-В. Фребеля для розвитку методики як науки.
9. Погляди М. Монтесорі на необхідність пізнання природи дітьми у закладі дошкільної освіти.
10. К. Д. Ушинський про використання природи у навчанні і вихованні дітей.
11. Діячі освіти України про формування особистості дитини засобами природи.
12. Погляди М. Ліндфорса на значення природи в житті дитини.
13. Значення поглядів Н. Лубенєв для розвитку природознавчих знань для дитини.
14. С. Русова про необхідність природознавчих знань.
15. А. Макаренко і необхідність розвитку природознавчої компетенції у дітей.
16. Внесок В. Сухомлинського у розвиток методики ознайомлення дітей з природою.
17. Загальна характеристика Базового компоненту дошкільної освіти (2021), освітньої лінії "Дитина в природньому доквіллі".

18. Особливості організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти

19. Аналіз Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років "Дитина", 2020 р.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА

Тема 1. Ознайомлення дошкільників з природними умовами України

Поняття про рельєф. Вплив ендогенних і екзогенних факторів на морфоструктуру рельєфу. Головні риси рельєфу України. Складання розповіді для дошкільників про рельєф свого краю.

Височини, низовини та гірські райони України, їх знаходження, особливості рельєфу, краєвидів. Характерні ознаки та будова Українських Карпат і Кримських гір. Складання розповіді для дошкільників про особливості району свого краю.

Поняття про клімат, його значення та закономірність в Україні. Основні кліматоутворюючі фактори. Складання розповіді для дошкільників про клімат свого краю.

Характеристика основних метеорологічних елементів в Україні. Несприятливі метеорологічні явища. Складання розповіді для дошкільників про метеорологічні явища свого краю.

Поняття про ґрунт, процес його утворення. Морфологічні ознаки ґрунтів. Види ґрунтів. Зональне розміщення ґрунтоутворних факторів і зональність ґрунтів. Основні напрями охорони ґрунтів в Україні. Складання розповіді для дошкільників про ґрунти свого краю.

Значення води для життя на Землі. Чорне море, його береги в межах України, температура води, рослинний і тваринний світ.

Азовське море, його береги, затоки, рослинність і тваринний світ. Річкова сітка України: річки Полісся; гірські ріки; річки розчленованих рівнин. Основні притоки Дніпра, Дністра, Дунаю, Сіверського Донця. Озера та лимани в Україні. Заплавні озера, карстові, просадочні, приморські та гагатні. Водосховища Дніпра, Сіверського Дінця, Південного Бугу, їх вплив на навколишнє середовище, природні умови і господарську діяльність. Складання розповіді для дошкільників про води свого краю.

Природні зони України: зона мішаних лісів; лісостепова зона; степова зона; зона середземноморських тропіків. Характеристика їх ґрунтів, рослинності та тваринного світу. Види сільськогосподарської діяльності в природних комплексах України. Складання розповіді для дошкільників про особливості свого краю.

Основна література до теми

1. Богуш А.М., Гавриш Н. В. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник. Вид. 2-е. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.

2. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

3. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

4. Яришева Н. Ф. Основи природознавства: Природа України: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2010. 335 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Підібрати наочність для дітей дошкільного віку по ознайомленню з природними умовами України та презентувати її необхідність.

2. Скласти розповідь та презентацію про природні умови своєї Батьківщини.

Тема 2. Рослинний та тваринний світ природніх зон

Планетарна роль рослин (фотосинтез). Природні фітоценози в Україні: ліси, луки, водойми, болота, степи. Характеристика рослинних угруповань та їх видів. Рослинність різних природних зон України: Полісся, Лісостепу, Степу, Карпат, Кримських гір. Культурні рослини: хлібні злаки, бобові, овочеві, олійні та прядильні, плодови та ягідні. Рослинність парків і скверів як штучний фітоценоз, його значення. Рослини пустирів і придорожні рослини. Бур'яни: однорічні, багаторічні. Лікарські рослини. Складання розповіді для дошкільників про рослинний світ свого краю.

Загальна характеристика тваринного світу, їх значення в природі: у формуванні ландшафту, вплив на рослинний покрив, очищення природного середовища, роль в житті людини. Підцарство найпростіші та їх роль у природі: клас саркадові, клас джгутикові, клас споровики, клас інфузорій. Типи: Кишквопорожнинні. Кільчасті черви. Молюски. Членистоногі (класи, ряди). Хордові (надкласи, класи, ряди, родини). Складання розповіді для дошкільників про тваринний світ свого краю.

Основна література до теми

1. Базовий компонент дошкільної освіти України : від 12.01.2021 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/>

[12.01/Pro novu redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoy i%20osvity.pdf](#).

2. Богуш А.М., Гавриш Н. В. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник. Вид. 2-е. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.

3. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

4. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

5. Яришева Н. Ф. Основи природознавства: Природа України: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2010. 335 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Скласти перелік рослин з якими ознайомлюють дітей в закладі дошкільної освіти відповідно до вікових груп з освітньої програми для дітей від двох до семи років “Дитина” (2020) - таблиця.

№ з/п	Рослина	I молодша група	II молодша група	Середня група	Старша група	7-мий рік життя
1.	Ялинка	+	+	+	+	+
2.						

2. Скласти перелік тварин з якими ознайомлюють дітей в закладі дошкільної освіти відповідно до вікових груп з освітньої програми для дітей від двох до семи років “Дитина” (2020) - таблиця.

№ з/п	Тварина	I молодша група	II молодша група	Середня група	Старша група	7-мий рік життя
1.	Собака	+	+	+	+	+
2.						

3. Скласти розповідь та презентацію про одну рослини та одну тварини вашої Батьківщини.

Тема 3. Ознайомлення дошкільників з сезонними змінами в природі

Причини змін пір року. Астрономічні та фенологічні терміни тривалості осені, зими, весни, літа. Сезонні явища в неживій природі: рання і пізня осінь і весна, м'яка та люта зима, жарке і дощове літо. Сезонні явища в рослинному світі: цвітіння рослин восени, повторне цвітіння дерев, характерні ознаки листопаду та його значення, підготовка до зими трав'янистих рослин, визрівання і поширення насіння; стан рослин взимку; рух соків навесні, весняне цвітіння; розквіт рослин влітку, цвітіння декоративних рослин. Сезонні явища в житті тварин: осіння життєдіяльність дощових червів; відкладання коконів, підготовка комах до зими; життя птахів восени, причини та послідовність їх відльоту; осінні зміни в житті звірів; стан анабіозу безхребетних взимку: зимівля птахів; діяльний спосіб життя звірів взимку; пробудження тварин з приходом весни; ікрометання риб; "концерти" земноводних; приліт птахів; особливість весняного перельоту від осіннього гніздування, парування птахів; линяння

звірів з приходом весна, їх розмноження; літо - період розмноження, вигодовування і виховування потомства у тварин.

Основна література до теми

1. Базовий компонент дошкільної освіти України : від 12.01.2021 р. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.

2. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

3. Лисенко Н.В. Еко – око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник. Київ.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 352 с.

4. Методика ознайомлення дітей з природою: хрестоматія / укладач Н. М. Горопаха. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.

5. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

6. Яришева Н. Ф. Основи природознавства: Природа України: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2010. 335 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Порівняльний аналіз змісту освітньої діяльності з сезонних змін в природі з якими вихователі ознайомлюють дітей в ЗДО.

2. Скласти розповідь про сезонні зміни в природі вашого регіону де ви проживаєте та презентацію (пара року на вибір студента).

Питання до змістового модуля 2

1. Значення вивчення природи рідного краю у професійній підготовці вихователя.
2. Поняття про рельєф. Височини, низовини та гірські райони України.
3. Поняття про клімат, його значення та закономірності в Україні.
4. Поняття про ґрунт, процес його утворення.
5. Води України (моря, річки, озера і лимани, водосховища і ставки).
6. Загальна характеристика природних зон України.
7. Рослинний світ природних зон.
8. Тваринний світ природних зон.
9. Сезонні зміни осінню для ознайомлення дітей з природою.
10. Сезонні зміни зимою для ознайомлення дітей з природою.
11. Сезонні зміни весною для ознайомлення дітей з природою.
12. Сезонні зміни літом для ознайомлення дітей з природою.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 ПРИРОДОПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Тема 1. Куточок природи як основна матеріальна база ознайомлення дітей з природою

Навчально-виховне значення куточка природи в дитячому садку. Розміщення і обладнання. Кімнатні рослини - постійні мешканці кутка природи: красивоквітучі, цибулинні, декоративно-листяні, ампельні та виткі, сукуленти. Догляд за кімнатними рослинами:

поливання, пересаджування, перевалка, підживлення, підрізування, боротьба з хворобами та шкідниками.

Тварини в кутку природи: акваріумні риби, - озеленення акваріума, годування риб, догляд за акваріумом; птахи в кутку природи; утримування ссавців у кутку природи; тварини - тимчасові мешканці кутка природи.

Кімната природи та куточки охорони природи за межами дошкільного закладу: обладнання і зміст роботи.

Основна література до теми

1. Квасецька Я., Квасецька М. Заклад дошкільної освіти як єдиний розвивальний простір // Дошкільне виховання. 2017. № 11. С. 7–10.

2. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

3. Лисенко Н.В. Еко – око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник. Київ.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 352 с.

4. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

5. Методика ознайомлення дітей з природою: хрестоматія / укладач Н. М. Горопаха. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.

6. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. К.: Вища школа, 1993. 255 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Скласти перелік вазонів з якими ознайомлюють дітей в закладі дошкільної освіти відповідно до освітньої програми для дітей від двох до семи років “Дитина” та методичних рекомендацій (2020) - таблиця.
2. Порівняйте організацію роботи з ознайомлення і догляду за рибами в куточку природи у різних вікових групах.
3. Проаналізуйте стан куточка природи в одній з вікових груп за схемою: а) наявність необхідних компонентів; б) їх відповідність програмовим завданням; в) розміщення (виходячи з біологічних і педагогічних вимог); г) наявність сезонних мешканців; д) умови утримування тварин і рослин; е) обладнання та його використання.
4. Зняти відео-розповідь роботи з дітьми по ознайомленню з об’єктами в куточку природи де проходить педагогічна практика.

Тема 2. Значення земельної ділянки у здійсненні основних завдань ознайомлення дітей з природою

Значення ділянки у здійсненні основних завдань ознайомлення дітей з природою. Планування ділянки, вимоги до озеленення: гігієнічні, педагогічні. Деревя та кущі на ділянці. Газони на ділянці. Влаштування кутків для дорослих рослин. Квітники на ділянці. Город на ділянці: рослини родини Хрестоцвіті, рослини родини Пасльонові, рослини родини Гарбузові, рослини родини Зонтичні, рослини родини Лободові, рослини родини Бобові, рослини родини Лілійні, рослини родини Айстрові, рослини родини гречкові, рослини родини Злакові. Догляд за рослинами городу.

Плодовий сад на ділянці та догляд за ним. Дрібні свійські тварини на ділянці. Приваблювання птахів на ділянку.

Основна література до теми

1. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
2. Методика ознайомлення дітей з природою: хрестоматія / укладач Н. М. Горопаха. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.
3. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
4. Струнніковою Д.І. Основи природознавства та методика ознайомлення дітей з природою: програма та методичні поради до вивчення курсу для студентів спеціальності 6.01.01.01 «Дошкільне виховання». Чернівці, 2007. 26 с.
5. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. К.: Вища школа, 1993. 255 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Презентувати розповідь про фото "Мій квітник" з розкриттям квітів які будуть цвісти в різну пору року.
2. Розповідь та презентація городу в закладі дошкільної освіти із зацікавлення дітей про працю на городі.
3. Скласти завдання і запитання для дітей старшої групи, які доцільно використати під час ознайомлення їх з птахами на ділянці.

Тема 3. Наочні методи ознайомлення дітей з природою

Класифікація методів ознайомлення дітей з природою. Зумовленість вибору методів особливістю пізнавальної діяльності,

конкретними завданнями ознайомлення дітей з природою на різних етапах засвоєння знань.

Наочні методи: спостереження як основний метод пізнання дітьми природи; ілюстративний матеріал, його види та вимоги до використання. Демонстрування ілюстративного матеріалу в роботі з пізнання дітьми природи в закладі дошкільної освіти.

Демонстрування технічних засобів навчання: екранні засоби; екранно-звукові, звукові. Використання моделювання в ознайомленні дітей з природою.

Основна література до теми

1. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

2. Гончаренко А. М. Від душі до душі (світ природи Бориса Грінченка у творах для дітей): навчально-методичний посібник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2015. 176 с.

3. Кузнєцова К.С., Квасецька Я.А. Інтернет-ресурси у професійній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти. Неперервна педагогічна освіта ХХІ століття: зб. матеріалів ХІХ Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької / [наук. ред.: Г.І. Сотська, М.П. Вовк]. Вип. 5 (17). К.: Талком, 2022. С. 117-1119. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/programi-i-zbirniki-materialiv/neperervna-pedagogchna-osvta--hh-stolttya---2022/>

4. Лисенко Н.В. Еко – око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник. Київ.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 352 с.

5. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.:

Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

6. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. К.: Вища школа, 1993. 255 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Розробити конспект спостереження за одним або декількома рослинами та тваринами.

2. Зняти відео спостереження з дітьми в закладі дошкільної освіти відповідно до методики проведення із супроводжуючою розповіддю на базі практики.

3. Скласти розповідь про об'єкт природи з використанням технічних засобів навчання для дітей раннього або дошкільного віку.

Тема 4. Практичні методи в ознайомленні дітей з природою

Практичні методи: навчально-виховне значення праці в природі, педагогічні та гігієнічні вимоги до неї, її види та форми; нескладні досліди та їх значення у формуванні знань про неживу природу, їх структура. Використання ігор під час ознайомлення дітей з природою (будівельно-конструктивні, дидактичні, сюжетно-рольові, рухливі), методика їх проведення у різних вікових групах.

Основна література до теми

1. Богуш А.М., Гавриш Н. В. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник. Вид. 2-е. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.

2. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

3. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
4. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. К.: Вища школа, 1993. 255 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Скласти конспект колективної праці, пов'язаної з вирощуванням рослин, так щоб в конспекті були виділені основні структурні елементи відповідно до методики проведення.
2. Скласти конспект досліду відповідно до методики проведення та зняти відео проведення даного досліду (вікова група на вибір студента).
3. Підібрати, описати гру природознавчого змісту з наочністю та зняти відео проведення з дітьми на базі практики.

Тема 5. Словесні методи ознайомлення дітей з природою

Словесні методи ознайомлення з природою з дітьми у закладі дошкільної освіти. Розповідь вихователя як метод пізнання природи (сюжетна, описова, логічні задачі). Використання дитячої природознавчої літератури при ознайомленні дітей з природою. Бесіда та її види як метод і як форма ознайомлення дітей з природою.

Основна література до теми

1. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

2. Лисенко Н.В. Еко – око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник. Київ.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 352 с.

3. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

4. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. К.: Вища школа, 1993. 255 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Скласти перелік природознавчої літератури для роботи з дітьми у закладі дошкільної освіти по ознайомленні з природою.

2. Розробити конспект заняття, де бесіда є основним методом ознайомлення з природою. Обов'язково бесіду розписати відповідно до методики проведення.

3. Скласти перелік цікавих питань які діти задають вихователю при ознайомленні з природою (з досвіду проходження практики).

Тема 6. Форми організації природопізнавальної діяльності дітей

Заняття як важлива форма роботи з ознайомлення дітей з природою, його типи. Навчальна екскурсія як форма і метод навчально-виховної роботи. В. Сухомлинський про значення екскурсії в розвитку дитини. Навчально-виховне значення екскурсії, їх відмінність від прогулянок, тематика та структура, методика проведення.

Цільові прогулянки, умови їх проведення. Повсякденні прогулянки, їх значення і умови проведення. Структура прогулянки та зміст природопізнавальної діяльності дітей.

Колективна та індивідуальна робота з дітьми під час повсякденних прогулянок.

Основна література до теми

1. Богуш А.М., Гавриш Н. В. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник. Вид. 2-е. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.

2. Гончаренко А. М. Від душі до душі (світ природи Бориса Грінченка у творах для дітей): навчально-методичний посібник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2015. 176 с.

3. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

4. Лисенко Н.В. Теорія і практика екологічної освіти: педагог – дошкільник: Монографія. Івано-Франківськ, 2007. 626 с.

5. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

6. Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності : Наказ МОН України від 20.04.2015 р. № 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0520-15#Text>

7. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. К.: Вища школа, 1993. 255 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Скласти план проведення екскурсії відповідно до методики проведення.
2. Розробити розгорнутий конспект заняття із ознайомлення дітьми природи у закладі дошкільної освіти (вікова група, тип заняття розділяється на парі).
3. Скласти плани проведення прогулянок у різних вікових групах.

Тема 7. Засоби фіксації знань дітей про природу

Необхідність фіксації знань дітей про природу. Ведення календарів природи і погоди: форми календаря у різних вікових групах.

Складання гербаріїв, колекцій, букетів, їх тематика; способи засушування рослин; методика використання під час закріплення знань дітей про природу. Повсякденні спостереження, праця і пошукова діяльність дітей в куточку природи в різні пори року. Проведення свят і розваг на природничому матеріалі та їх тематика; вимоги до сценарію.

Основна література до теми

1. Богуш А.М., Гавриш Н. В. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник. Вид. 2-е. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.
2. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
3. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.:

Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

4. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. К.: Вища школа, 1993. 255 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Виписати цитати науковців про значення свят у розвитку особистості дошкільника.

2. Напишіть сценарій свят або розваг природознавчого змісту для дошкільників / безпосередня участь у святі чи розвазі природознавчого змісту під час проходження практики.

Тема 8. Планування і облік роботи по ознайомленню дітей з природою

Поняття планування та принципи: врахування основних етапів засвоєння знань; передбачення використання методів, що забезпечать безпосереднє сприйняття об'єктів природи; інтеграція з іншими розділами програми.

Вимоги до планування роботи з ознайомлення дітей з природою, її зміст.

Форми ведення плану та обліку педагогічного процесу: перспективний, календарний план, розгорнутий. Значення обліку роботи в забезпеченні результативності навчально-виховного процесу.

Основна література до теми

1. Богуш А.М., Гавриш Н. В. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник. Вид. 2-е. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.

2. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

3. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

4. Планування роботи в дошкільних навчальних закладах : Лист № 1/9-455 від 03.07.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-455290-09#doc_info.

5. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. К.: Вища школа, 1993. 255 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Зробити аналіз календарного та перспективного планів з ознайомлення дітей з природою за 1 квартал в групі на базі проходження педагогічної практики.

2. Скласти перспективний план роботи з дітьми за схемою плану групи де проходиться педагогічна практика.

Тема 9. Керівництво методичною роботою та наступність в ознайомленню дітей з природою

Організація та зміст керівництва ознайомлення з природою директора та вихователя-методиста закладу дошкільної освіти.

Особливості інспектування роботи закладу дошкільної освіти. Організація і зміст роботи методичного кабінету (районного, міського, обласного).

Особливості інспектування закладу дошкільної освіти Державною службою якості освіти України (аудити, рекомендації, державний нагляд, моніторинг якості освіти та ін.).

Наступність закладу дошкільної освіти та школи.

Основна література до теми

1. Деякі питання Державної служби якості освіти України : Постанова Каб. Міністрів України від 14.03.2018 р. № 168 : станом на 11 груд. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2018-п#Text>

2. Наступність дошкільних навчальних закладів і початкової школи в етнічному вихованні дітей: навчально-методичний посібник / за ред. проф. Н. В. Лисенко. Івано-Франківськ, 2011. 256 с.

3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII : станом на 2 лип. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

4. Струнніковою Д.І. Основи природознавства та методика ознайомлення дітей з природою: програма та методичні поради до вивчення курсу для студентів спеціальності 6.01.01.01 «Дошкільне виховання». Чернівці, 2007. 26 с.

5. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. К.: Вища школа, 1993. 255 с.

Завдання для самостійної роботи

1. Скласти тематику заходів спрямованих на покращення роботи з ознайомлення дітей з природою в закладі дошкільної освіти.

2. Запропонуйте тематику конференцій, практичних семінарів для педагогів та батьків по розвитку природо екологічної компетеності.

3. Зробіть перелік контролюючих функцій інспектора та методиста управління освіти.

4. Складіть таблицю вимог до матеріальної бази з ознайомлення дітей з природою в закладі дошкільної освіти

Питання до змістового модуля 3

1. Значення куточка природи для ознайомлення дітей з природою.
2. Розміщення і обладнання куточка природи.
3. Кімнатні рослини куточка природи (красивоквітучі, цибулинні, декоративно-листяні, ампельні і виткі).
4. Догляд за кімнатними рослинами.
5. Тварини в куточку природи.
6. Влаштування акваріума і догляд за ним.
7. Заселення акваріума.
8. Годування риб.
9. Догляд за акваріумом.
10. Птахи в куточку природи.
11. Утримання ссавців у куточку природи.
12. Тварини - тимчасові мешканці куточка природи.
13. Земельна ділянка в дошкільному навчальному закладі.
14. Планування ділянки.
15. Вимоги до озеленення ділянки.
16. Деревя і кущі на ділянці.
17. Газони на ділянці.
18. Куточки дикорослих рослин.
19. Квітники на ділянці.
20. Город на ділянці. Догляд за рослинами городу.
21. Тварини на ділянці. Приваблювання птахів на ділянку.
22. Загальна характеристика методів ознайомлення дітей з природою.
23. Спостереження в природі та його навчально-виховне значення.

24. Види спостережень у природі та методичне керівництво ними.
25. Демонстрування ілюстративного матеріалу.
26. Демонстрування технічних засобів навчання.
27. Моделювання як метод пізнання дітьми природи.
28. Навчально-виховне значення праці в природі.
29. Педагогічні та гігієнічні вимоги до праці дітей у природі.
30. Види та форми організації праці дітей у природі.
31. Нескладні досліди як метод пізнання природи.
32. Використання природознавчих ігор в ознайомленні дітей з природою.
33. Розповідь вихователя як метод пізнання природи.
34. Використання природознавчої літератури в ознайомленні дітей з природою.
35. Бесіда як метод і як форма ознайомлення дітей з природою.
36. Заняття як основна форма організації природопізнавальної діяльності дітей.
37. Навчально-виховне значення екскурсії та методика її проведення.
38. Цільові прогулянки у природу.
39. Ознайомлення дітей з природою під час повсякденних прогулянок.
40. Ведення календарів природи і погоди.
41. Складання гербаріїв, колекцій, букетів.
42. Діяльність дітей у куточку природи.
43. Свята та розваги природознавчого змісту.
44. Планування роботи в дошкільних навчальних закладах.
45. Основна мета та принципи навчання.
46. Форма ведення плану та обліку роботи.
47. Організація та зміст керівництва ознайомлення з природою директора та вихователя-методиста ЗДО.

48. Організація і зміст роботи методичного кабінету (районного, міського, обласного).

49. Інспектування роботи ЗДО з ознайомлення дітей з природою.

50. Наступність закладу дошкільної освіти та школи.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО КУРСУ

I. Теоретичні питання

1. Сутність предмету основ природознавства з методикою як науки.

2. Зв'язок предмету з іншими галузями наук.

3. Завдання ознайомлення дітей з природою: розумове, сенсорне, моральне, естетичне, фізичне.

4. Методи, які використовуються методикою в наукових дослідженнях.

5. Я.-А. Коменський про значення природи у навчанні і вихованні дітей.

6. Педагогічні ідеї Ж.-Ж. Руссо щодо використання природи як засобу розвитку дітей.

7. Внесок Й.-Г. Песталоцці у розвиток методики ознайомлення дітей з природою.

8. Значення педагогічних поглядів Ф.-В. Фребеля для розвитку методики як науки.

9. Значення педагогічних поглядів М. Монтесорі для розвитку методики як науки.

10. К.Д. Ушинський про використання природи у навчанні і вихованні дітей.

11. Діячі освіти України про формування особистості дитини засобами природи.

12. Загальна характеристика Базового компоненту дошкільної освіти (2021), освітньої лінії "Дитина в природньому довкіллі"

13. Особливості організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти

14. Аналіз Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років "Дитина", 2020 р.

15. Значення вивчення природи рідного краю у професійній підготовці вихователя.

16. Загальна характеристика природних зон України.

17. Ознайомлення дошкільників з сезонними змінами в природі

18. Значення куточка природи для ознайомлення дітей з природою

19. Розміщення і обладнання куточка природи

20. Кімнатні рослини куточка природи

21. Тварини в куточку природи

22. Птахи в куточку природи

23. Утримання ссавців у куточку природи

24. Тварини - тимчасові мешканці куточка природи

25. Земельна ділянка в дошкільному навчальному закладі

26. Квітники на ділянці

27. Тварини на ділянці. Приваблювання птахів на ділянку

28. Планування роботи з природи з дітьми в закладі дошкільної освіти.

29. Організація та зміст керівництва ознайомлення з природою директора та вихователя-методиста ЗДО.

30. Наступність закладу дошкільної освіти та школи в ознайомленні дітей з природою.

II. Методичні питання

1. Особливості організації дітей в куточку природи, та вплив на розвиток природознавчої компетенції у дошкільників.
2. Розкрийте особливості залучення дітей до роботи на земельній ділянці закладу дошкільної освіти
3. Розкрийте особливості роботи дітей на городі в закладі дошкільної освіти.
4. Спостереження в природі та його навчально-виховне значення
5. Методика проведення спостережень за неживою природою з дітьми в закладі дошкільної освіти
6. Методика проведення спостережень за живою природою (рослини) з дітьми в закладі дошкільної освіти
7. Методика проведення спостережень за живою природою (тварини) з дітьми в закладі дошкільної освіти
8. Особливості проведення та керівництво спостереженнями з дітьми в закладі дошкільної освіти
9. Демонстрування ілюстративного матеріалу при ознайомленні дітей з природою з дітьми в різних вікових групах.
10. Використання технічних засобів навчання при ознайомленні дітей з природою
11. Використання методу моделювання як метод пізнання дітьми природи в закладі дошкільної освіти.
12. Навчально-виховне значення праці в природі. Основні вимоги (педагогічні та гігієнічні).
13. Розкрийте основні види та форми організації праці дітей у природі в закладі дошкільної освіти.
14. Розкрийте методику проведення дослідів як метод пізнання природи з дітьми дошкільного віку.

15. Використання природознавчих ігор в ознайомленні дітей з природою.

16. Розкрийте методику проведення розповіді вихователя як метод пізнання природи з дітьми дошкільного віку.

17. Розкрийте особливості проведення та цінність словесних логічних завдань при ознайомленні дітей з природою.

18. Розкрийте особливості використання природознавчої літератури в ознайомленні дітей з природою.

19. Розкрийте методику проведення бесіди (вступна, супровідна та заключна) як методу і форми ознайомлення дітей з природою.

20. Назвіть та поясніть типи та види занять з дітьми у закладі дошкільної освіти.

21. Розкрийте методику проведення заняття як основної форми організації природопізнавальної діяльності дітей.

22. Розкрийте методику проведення екскурсії у природу з дітьми дошкільного віку.

23. Розкрийте особливості проведення та недоліки у проведенні екскурсії з дітьми дошкільного віку.

24. Розкрийте методику проведення екскурсії на сільськогосподарські об'єкти з дітьми дошкільного віку.

25. Розкрийте особливості проведення цільової прогулянки у природу з дітьми дошкільного віку.

26. Розкрийте особливості проведення повсякденних прогулянок з дітьми дошкільного віку.

27. Розкрийте особливості ведення календарів природи і погоди з дітьми дошкільного віку.

28. Опишіть особливості та різницю у складанні гербаріїв, колекцій, букетів.

29. Опишіть особливості діяльності дітей у куточку природи закладу дошкільної освіти.

30. Розкрийте особливості проведення свят та розваг природознавчого змісту. Запропонуйте свята та розваги по одному на кожному пору року.

III. Практичні питання

1. Розповідь для дітей про рельєф рідного краю (вікова група на вибір студента).
2. Розповідь для дітей про клімат рідного краю (вікова група на вибір студента).
3. Розповідь для дітей про води рідного краю (вікова група на вибір студента).
4. Розповідь для дітей про тваринний світ рідного краю (вікова група на вибір студента).
5. Розповідь для дітей про рослинний світ рідного краю (вікова група на вибір студента).
6. Розповідь для дітей про сезонні зміни взимку (вікова група на вибір студента).
7. Розповідь для дітей про сезонні зміни весною (вікова група на вибір студента).
8. Розповідь для дітей про сезонні зміни літом (вікова група на вибір студента).
9. Розповідь для дітей про сезонні зміни осінню (вікова група на вибір студента).
10. Розповідь для дітей про кімнатні рослини в групі закладу дошкільної освіти (вікова група на вибір студента).
11. Розповідь для дітей про тварин в куточку природи групи закладу дошкільної освіти (вікова група на вибір студента).

12. Розповідь для дітей про квітник та території закладу дошкільної освіти (вікова група на вибір студента, квіти які цвітуть в різну пору року).

13. План-конспект спостереження за неживою природою з дітьми у закладі дошкільного віку (вікова група на вибір студента, обов'язково назвати всі 3 етапи та розкрити що буде відбуватися під час цих етапів).

14. План-конспект спостереження за живою природою (рослини) з дітьми у закладі дошкільного віку (вікова група на вибір студента, обов'язково назвати всі 4 етапи та розкрити що буде відбуватися під час цих етапів).

15. План-конспект спостереження за живою природою (тварини) з дітьми у закладі дошкільного віку (вікова група на вибір студента, обов'язково назвати всі 4 етапи та розкрити що буде відбуватися під час цих етапів).

16. Бесіда про собаку з використанням ілюстративного матеріалу з дітьми другої молодшої групи.

17. Бесіда про ведмедя з використанням ілюстративного матеріалу з дітьми середньої групи.

18. Бесіда про лева з використанням ілюстративного матеріалу з дітьми старшої групи.

19. Описова розповідь про живу природу з дітьми дошкільного віку (об'єкт розповіді на вибір студента, обов'язково поділити розповідь на 3 основні етапи)

20. План-конспект комплексного заняття з природи (вікова група та тема на вибір студента).

21. План-конспект тематичного заняття з природи (вікова група та тема на вибір студента).

22. План-конспект комбінованого заняття з природи (вікова група та тема на вибір студента).

23. План-конспект інтегрованого заняття з природи (вікова група та тема на вибір студента).

24. План-конспект заняття із засвоєння дітьми нових знань з природи (вікова група та тема на вибір студента).

25. План-конспект заняття із закріплення і систематизації досвіду з природи (вікова група та тема на вибір студента).

26. План-конспект контрольного заняття з природи (вікова група та тема на вибір студента).

27. План-конспект комплексного заняття з природи (вікова група та тема на вибір студента).

28. План-конспект проведення екскурсії в природу з дітьми 5-го року життя (6 етапів)

29. План-конспект проведення екскурсії в природу з дітьми 6-го року життя (6 етапів)

30. План-конспект проведення цільової прогулянки у природу з дітьми 6-го року життя

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

I. Базова – основна література

1. Базовий компонент дошкільної освіти України : від 12.01.2021 р.
URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
2. Богуш А.М., Гавриш Н. В. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник. Вид. 2-е. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.
3. Гончаренко А. М. Від душі до душі (світ природи Бориса Грінченка у творах для дітей): навчально-методичний посібник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2015. 176 с.
4. Деякі питання Державної служби якості освіти України : Постанова Каб. Міністрів України від 14.03.2018 р. № 168 : станом на 11 груд. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2018-п#Text>
5. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
6. Квасецька Я., Квасецька М. Заклад дошкільної освіти як єдиний розвивальний простір // Дошкільне виховання. 2017. № 11. С. 7–10.
7. Квасецька Я.А. Професійна підготовка вихователів дошкільця на західноукраїнських землях: історичний аспект [монографія]. Чернівці: Зелена Буковина, 2017. 352 с.
8. Кузнєцова К.С., Квасецька Я.А. Інтернет-ресурси у професійній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти. Неперервна педагогічна освіта ХХІ століття: зб. матеріалів ХІХ Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької / [наук. ред.: Г.І. Сотська, М.П. Вовк]. Вип. 5 (17). К.: Талком, 2022. С. 117-1119. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/programi-i-zbirniki-materialiv/neperervna-pedagogchna-osvta--hh-stolttya---2022/>

9. Лисенко Н.В. Еко – око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник. Київ.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 352 с.

10. Лисенко Н.В. Теорія і практика екологічної освіти: педагог – дошкільник: Монографія. Івано-Франківськ, 2007. 626 с.

11. Методика ознайомлення дітей з природою: хрестоматія / укладач Н. М. Горопаха. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.

12. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту: О.В. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред. Г.В. Беленька; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

13. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу у 2023/2024 н. р. у закладах дошкільної освіти. Лист МОН № 1/12490-23 від 21.08.23 року. URL: http://vilkhivka-dnz.edu.kh.ua/navchaljno-vihovnij_proces/normativno-pravove_zabezpechennya_nvp/

14. Наступність дошкільних навчальних закладів і початкової школи в етнічному вихованні дітей: навчально-методичний посібник / за ред. проф. Н. В. Лисенко. Івано-Франківськ, 2011. 256 с.

15. Планування роботи в дошкільних навчальних закладах : Лист № 1/9-455 від 03.07.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-455290-09#doc_info.

16. Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності : Наказ МОН України від 20.04.2015 р. № 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0520-15#Text>

17. Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності : Наказ МОН України від 20.04.2015 р. № 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0520-15#Text>

18. Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти : Постанова Каб. Міністрів України від

10.04.2019 р. № 530 : станом на 28 квіт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-п#Text>

19. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII : станом на 2 лип. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

20. Струнніковою Д.І. Основи природознавства та методика ознайомлення дітей з природою: програма та методичні поради до вивчення курсу для студентів спеціальності 6.01.01.01 «Дошкільне виховання». Чернівці, 2007. 26 с.

21. Яришева Н. Ф. Основи природознавства: Природа України: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2010. 335 с.

22. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. К.: Вища школа, 1993. 255 с.

23. Kvasetska I. A. Role of Frebel course in formation of professional training for pre-school teachers in Western Ukraine (last third of the XIX – early XX centuries). Scientific journal European science review. Vienna: «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH, 2014. № 11–12. P. 42–44.

II. Допоміжна література

1. Беленька Г.В. Дитина в докiллі: методичний посiбник для вихователiв дiтей дошкiльного вiку. Київ: Сiм кольорiв, 2014. 56 с.

2. Беленька Г.В. Природничi науки в казках, запитаннях, завданнях, дослiдах: науково-методичний посiбник для дiтей старшого дошкiльного та молодшого шкiльного вiку. К.: Шкiльний свiт, 2011. 128с.

3. Богiнiч О.Л. Беленька Г.В. Природа i Рух: посiбник для батькiв дошкiльнят та соцiальних педагогiв / Пiд загальною редакцiєю С. Чередниченко. К.: Кобза, 2003. 192 с.

4. Борейко В.Є. Екологiчна етика та гуманне ставлення до тварин i рослин: метод. посiбник / Н. А. Пустовiд К.: «Логос», 2011.

5. Горопахa Н.М. Виховання екологiчної культури дiтей. Посiбник для вихователiв дошкiльних закладiв та вчителiв початкових класi. Рiвне, «Волинськi обереги», 2001. 212 с.

6. Довідник керівника дошкільного навчального закладу. Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2007. 456 с.

7. Коменский Я.А. Материнская школа / История зарубежной дошкольной педагогики. М., 1974.

8. Плохій З.П. Виховання екологічної культури дошкільників: Метод. посіб. К.: Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2002. 173с.

9. Струннікова Д. І. Наступність в ознайомленні з природою дітей 6 і 7 років (в умовах діяльності навчально-виховного комплексу "школа - дитячий садок") : дис. ... канд. пед. наук: 13.00. Чернівці, 2000. 283 с.

10. Струннікова Д.І. Спільна природопізнавальна діяльність старших дошкільників і молодших школярів як одна з умов забезпечення наступності в роботі ДНЗ і школи / Наступність в роботі дошкільної і початкової ланок освіти. Науково-методичний вісник. Випуск 5. Чернівці: Технодрук, 2006. 331 с. С.14-20

III. Інформаційні ресурси

1. Базовий компонент дошкільної освіти України : від 12.01.2021 р. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.

2. Богуш А.М., Гавриш Н. В. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник. Вид. 2-е. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с. URL: <http://lecture.in.ua/bogush-a-gavrish-n-metodika-oznajomlennya-ditej-z-dovkillyam-u.html>

3. Деякі питання Державної служби якості освіти України : Постанова Каб. Міністрів України від 14.03.2018 р. № 168 : станом на 11 груд. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2018-п#Text>

4. Електронний посібник з «Методика ознайомлення дітей з природою». Укладачі: Приступ В.В., Штефан Л.Ю. URL: http://krempeddoshk.at.ua/_ld/1/122_99s.pdf

5. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>

6. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

7. Затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форм власності URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0520-15>

8. Комплексна програма розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку 3-є видання 2023 р. "СОНЯШНИК" (Презентація). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>

9. Кузнєцова К.С., Квасецька Я.А. Інтернет-ресурси у професійній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти. Неперервна педагогічна освіта ХХІ століття: зб. матеріалів ХІХ Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької / [наук. ред.: Г.І. Сотська, М.П. Вовк]. Вип. 5 (17). К.: Талком, 2022. С. 117-1119. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/programi-i-zbirniki-materialiv/neperervna-pedagogchna-osvta--hh-stolttya---2022/>

10. Методичний посібник до парціальної програми з розвитку соціальних навичок ефективної взаємодії дітей віком від 4 до 6–7 років «Вчимося жити разом. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>

11. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу у 2023/2024 н. р. у закладах дошкільної освіти. Лист МОН № 1/12490-23 від 21.08.23 року. URL: http://vilkhivka-dnz.edu.kh.ua/navchaljno-vihovnij_proces/normativno-pravove_zabezpechennya_nvp/

12. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років "Дитина". URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>

13. Планування роботи в дошкільних навчальних закладах : Лист № 1/9-455 від 03.07.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-455290-09#doc_info.

14. Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності : Наказ МОН України від 20.04.2015 р. № 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0520-15#Text>

15. Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти : Постанова Каб. Міністрів України від 10.04.2019 р. № 530 : станом на 28 квіт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-п#Text>

16. Програма "Українське дошкілля". URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>

17. Програма Впевнений старт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>

18. Програма освіти дітей раннього та дошкільного віку "ОСВІТА І ПІКЛЮВАННЯ / EDUCATION & CARE". URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>

19. Програма розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі" – нова редакція. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>

20. Програма Україна – моя Батьківщина. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>

21. Танявська Я.А. Основи природознавства з методикою: *електронне навчання*. URL: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2738>

22. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. Київ : Вища школа, 1993. 255 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/skbn27562.pdf>

ДОДАТКИ

Додаток А

Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма					Заочна форма						
	усього	у тому числі				усього	у тому числі					
		лекції	семінари	лабораторні	інд. робота		сам. робота	лекції	семінари	лабораторні	інд. робота	сам. робота
Теми лекційних занять	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОСНОВ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ											
<i>Тема 1.</i> Методологічні засади основ природознавства з методикою	7	2	1	-	-	4	8	1	-	-	-	7
<i>Тема 2.</i> Історія становлення основ природознавства з методикою	8	1	2	-	-	5	8	-	-	-	-	8
<i>Тема 3.</i> Організація освітньої роботи в закладі дошкільної освіти з ознайомлення дітей з природою	8	3	2	-	-	3	8	1	-	-	-	7
Модульна контрольна робота	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ1	24	6	6	-	-	12	24	2	-	-	-	22

Продовження додатку А

Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекції	семінари	лабораторні	інд. робота	сам. робота		лекції	семінари	лабораторні	інд. робота	сам. робота
Теми лекційних занять	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА											
<i>Тема 1.</i> Ознайомлення дошкільників з природними умовами України	7	1	1	-	-	5	8	-	-	-	-	8
<i>Тема 2.</i> Рослинний та тваринний світ природних зон	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
<i>Тема 3.</i> Ознайомлення дошкільників з сезонними змінами в природі	8	3	2	-	-	3	8	1	-	-	-	7
Модульна контрольна робота	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ2	24	6	6	-	-	12	24	1	-	-	-	23

Продовження додатку А

Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекції	семінари	лабораторні	інд. робота	сам. робота		лекції	семінари	лабораторні	інд. робота	сам. робота
Теми лекційних занять	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 ПРИРОДОПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ											
<i>Тема 1. Куточок природи як основна матеріальна база ознайомлення дітей з природою</i>	16	4	4	-	-	8	16	2	-	-	-	14
<i>Тема 2. Значення земельної ділянки у здійсненні основних завдань ознайомлення дітей з природою</i>	12	3	3	-	-	6	12	2	-	-	-	10
<i>Тема 3. Наочні методи ознайомлення дітей з природою</i>	23	6	6	-	-	11	24	2	-	-	-	22
<i>Тема 4. Практичні методи в ознайомленні дітей з природою</i>	23	6	6	-	-	11	24	2	-	-	-	22

Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекції	семінари	лабораторні	інд. робота	сам. робота		лекції	семінари	лабораторні	інд. робота	сам. робота
Теми лекційних занять	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 ПРИРОДОПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ											
Тема 5. Словесні методи ознайомлення дітей з природою	16	4	4	-	-	8	16	2	-	-	-	14
Тема 6. Форми організації природопізнавальної діяльності дітей	16	4	4	-	-	8	16	2	-	-	-	14
Тема 7. Засоби фіксації знань дітей про природу	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7
Тема 8. Планування і облік роботи по ознайомленню дітей з природою	8	2	1	-	-	5	8	1	-	-	-	7
Тема 9. Керівництво методичною роботою та наступність в ознайомленню дітей з природою	8	2	1	-	-	5	8	1	-	-	-	7
Модульна контрольна робота	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ 3	132	33	33	-	-	66	132	15	-	-	-	117
Усього годин	180	45	45	-	-	90	180	18	-	-	-	162

Додаток Б

Розподіл балів, які отримують студенти під час вивчення навчального предмету «Основи природознавства з методикою»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1				
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ				
ОСНОВ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ				
Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)				Всього балів за ЗМ 1
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Контрольна модульна робота	
2	2	3	3	10

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2				
ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА				
Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)				Всього балів за ЗМ2
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Контрольна модульна робота	
2	2	3	3	10

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3										
ПРИРОДОПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ										
В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ										
Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Всього балів за ЗМ3
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	КМР	
4	4	6	6	6	4	3	2	2	3	40

Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

- поточний контроль (максимально – 51 бал): оцінюється робота студентів на семінарських заняттях; виконання завдань для самостійного опрацювання студентами, практичних завдань, творчих робіт, презентацій, тестових і письмових робіт;
- рубіжний контроль (максимально – 9 балів за три модулі): оцінюються модульні письмові роботи у кінці модуля 1, 2, 3;
- підсумковий контроль (максимально – 40 балів): екзамен.

Форма проведення екзамену – усна / письмова.

Бал, отриманий під час екзамену, сума балів, отриманих студентом за різні види виконаної роботи у межах курсу, модульні письмові роботи складають підсумкову семестрову оцінку.

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- стандартизовані тести;
- проекти (індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі проекти);
- доповіді, реферати, презентації за обраною темою;
- есе;
- розрахункові, графічні, табличні, статистичні та інші роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- реферування наукової літератури;
- створення структурних (візуальних) схем;
- виконання творчих завдань (доповіді, проекти, огляди тощо);

Критерії оцінювання до екзаменаційних білетів

Підсумковий контроль (екзамен) здійснюється з метою оцінки результатів навчання (знань, умінь та навичок) з курсу «Основи природознавства з методикою».

Форма проведення – письмова/усна.

Екзаменаційні білети складаються із:

1. Тестового завдання – 20 балів (20 питань, 1 правильна відповідь = 1 бал).
2. Теоретичного питання – 10 балів.
3. Практичне завдання – 10 балів.

Розподіл балів при відповіді на теоретичне питання та практичне завдання (№2, 3)

Кількість балів	Рівень засвоєння	Роз'яснення
8-10 балів	високий / творчий	Здатність студента самостійно та точно розкрити питання використовувати засвоєну інформацію з використанням прикладів у нетипових ситуаціях
5-7 балів	достатній / реконструктивний	Здатність самостійно відтворити засвоєну інформацію без використання творчого підходу.
3-5 балів	середній / відтворювальний	Здатність відтворити інформацію без розкриття конкретики відповіді на питання
1-2 балів	низький / ознайомлюючий	Відтворення інформації на основі зовнішньої підказки. Може навести власний приклад з допомогою педагога.

Підсумкову семестрову оцінку виставляються відповідно до Шкали оцінювання: національна та ЄКТС. Сумуються бали: робота на семінарських заняттях – 30 балів; виконання самостійної роботи – 21 бал; виконання модульних робіт – 9 балів; екзамен – 40 балів.

Максимальна кількість балів під час вивчення курсу – 100 балів.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінювання поточної навчальної діяльності, підсумкового контролю та дисципліни в цілому здійснюється відповідно до «Положення про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №2 від 24 лютого 2020 року).

Бал, отриманий на екзамені (40 балів), сума балів, отриманих студентом за різні види виконаної роботи у межах курсу (робота на семінарських заняттях – 30 балів; виконання самостійної роботи – 22 балів), модульні письмові роботи (8 балів) складають підсумкову семестрову оцінку.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання дисципліни та відповідає шкалі оцінювання: національній та ЄКТС.

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Зараховано	A (90–100)	Відмінно
	B (80–89)	Дуже добре
	C (70–79)	Добре
	D (60–69)	Задовільно
	E (50–59)	Достатньо
Незараховано	FX (35–49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1–34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

*Продовження додатку Д***Критерії оцінювання результатів
навчання з навчальної дисципліни**

А – «відмінно» – якщо студент набрав 90–100 балів, глибоко і всебічно знає зміст курсу, рекомендовану літературу, наукові першоджерела, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов’язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

В, С – «добре» – коли студент набрав 70–89 балів, твердо знає курс і рекомендовану літературу. Добре засвоїв практичні навички, аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші психологічні феномени, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу.

Д, Е – «задовільно» – якщо студент набрав 50–69 балів, в основному знає курс, рекомендовану літературу, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено почувається, виконуючи практичні завдання, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов’язувати їх із майбутнім фахом.

FX – «незараховано / незадовільно» з можливістю перескладання – коли студент набрав 35–49 балів, не опанував зміст курсу, вкрай слабо знає загальну літературу курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

F – «незараховано / незадовільно» з обов’язковим повним курсом – якщо студент набрав 1–34 бали, не опанував зміст курсу, не знає загальної літератури курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Відсутнє загальногуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє. Часто пропускав лекції та практичні заняття.